

P7_TA(2013)0190

Cilvēktiesību stāvoklis Kazahstānā

Eiropas Parlamenta 2013. gada 18. aprīļa rezolūcija par cilvēktiesību stāvokli Kazahstānā (2013/2600(RSP))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Kazahstānu, tostarp 2012. gada 15. marta rezolūciju par Kazahstānu¹, 2011. gada 15. decembra rezolūciju par ES panākto progresu Vidusāzijas stratēģijas īstenošanā² un 2009. gada 17. septembra rezolūciju par *Yevgeny Zhovtis* lietu Kazahstānā³,
 - ņemot vērā 2012. gada 22. novembra rezolūciju ar Eiropas Parlamenta ieteikumiem Padomei, Komisijai un Eiropas Ārējās darbības dienestam attiecībā uz sarunām par ES un Kazahstānas ciešākas partnerības un sadarbības nolīgumu⁴,
 - ņemot vērā augstās pārstāves *Catherine Ashton* preses sekretāra 2012. gada 9. oktobra paziņojumu par *Vladimir Kozlov* tiesas prāvu Kazahstānā un augstās pārstāves 2012. gada 17. janvāra paziņojumu par parlamenta vēlēšanām Kazahstānā,
 - ņemot vērā Starptautiskās juristu komisijas 2013. gada 13. februāra juridisko atzinumu par disciplinārlietu pret juristiem Kazahstānā,
 - ņemot vērā EDSO pārstāvja plašsaziņas līdzekļu brīvības jomā 2012. gada 25. janvāra paziņojumu par stāvokli Kazahstānā,
 - ņemot vērā EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja direktora 2012. gada 1. februāra paziņojumu par Kazahstānas opozīcijas darbības ierobežošanu,
 - ņemot vērā Starptautiskās partnerības cilvēktiesību jomā (*IPHR*) 2013. gada 20. marta paziņojumu „Pārskats par cilvēktiesību problēmām Kazahstānā”,
 - ņemot vērā Reglamenta 122. panta 5. punktu un 110. panta 4. punktu,
- A. tā kā 2012. gada 21. decembrī pēc tiesas prāvas, ko 2012. gada 20. novembrī ierosināja Kazahstānas ģenerālprokurors, Almati rajona tiesa aizliedza neregistrētās opozīcijas partijas „*Alga!*” darbību, apsūdzot to ekstrēmismā; tā kā ar aizliegumu tiek atzīta *Vladimir Kozlov* sievas *Alyia Turusbekova* personīgā atbildība;
- B. tā kā 2012. gada 25. decembrī, izvirzot apsūdzības ekstrēmismā, tika aizliegta vairāku opozīcijas plašsaziņas līdzekļu, tostarp astoņu Kazahstānas laikrakstu un 23 interneta ziņu portālu, darbība, kurus prokurors raksturoja kā „vienotu plašsaziņas līdzekli *Respublika*”;

¹ Pieņemtie teksti, P7_TA(2012)0089.

² Pieņemtie teksti, P7_TA(2011)0588.

³ OV C 224 E, 19.8.2010., 30. lpp.

⁴ Pieņemtie teksti, P7_TA(2012)0459.

tā kā šo nolēmumu 2013. gada 22. februārī apstiprināja apelācijas tiesa un tā rezultātā attiecīgajiem žurnālistiem tika liegts strādāt savā profesijā;

- C. tā kā Kazahstāna ir nozīmīgs starptautisks dalībnieks un tai ir ļoti nozīmīga ietekme uz visa reģiona politisko un sociālekonomisko attīstību un drošības situāciju; tā kā tai ir bijusi pozitīva loma Vidusāzijā, ieguldot pūliņus labu kaimiņattiecību veidošanā ar robežvalstīm, reģionālās sadarbības atjaunošanā un visu divpusējo problēmu miermīlīgā atrisināšanā; tā kā Eiropas Savienībai ir ļoti būtiski pastiprināt politisko, ekonomisko un drošības jomas sadarbību ar šo reģionu, veidojot stipras un atvērtas attiecības starp ES un Kazahstānu;
- D. tā kā Kazahstānā ir ilgstoši tikušas ierobežotas svarīgas pilsoniskās un politiskās tiesības, piemēram, pulcēšanās, vārda un reliģijas brīvība; tā kā pēdējo divu gadu laikā ir pasliktinājusies situācija attiecībā uz pamatbrīvību ievērošanu un pēc Žanaezenā 2011. gada decembrī notikušās vardarbības 2012. gadā valdības kritiķi tika atklāti vajāti;
- E. tā kā pēdējo mēnešu laikā vairāki opozīcijas līderi, cilvēktiesību aizstāvji, žurnālisti un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji ir tikuši vajāti un pakļauti kriminālvajāšanai un tā rezultātā vairākām personām ir piespriesti cietumsodi;
- F. tā kā 2013. gada 13. martā kasācijas tiesa atteicās piešķirt apelācijas iespēju *Vladimir Kozlov* lietā, kuram tika piespriests septiņarpus gadu cietumsods un īpašuma konfiskācija, apsūdzot viņu „sabiedrisko domstarpību provocēšanā”, „aicināšanā vardarbīgi gāzt konstitucionālo kārtību” un „organizētas grupas izveidē un vadīšanā, kuras mērķis veikt noziedzīgas darbības”; tā kā pašlaik *V. Kozlov* ir iesniedzis apelācijas sūdzību Augstākajai tiesai kā pēdējai apelācijas instancei šajā lietā;
- G. tā kā 2012. gada 7. decembrī cilvēktiesību aizsardzības aktīvistam *Vadim Kuramshin* tika piespriests 12 gadu cietumsods par apgabala prokurora palīga šantažēšanu; tā kā apelācijas tiesa 2013. gada 14. februārī šo pašu spriedumu apstiprināja; tā kā *Vadim Kuramshin* atkārtoti apcietināja, kad viņš atgriezās no septembrī Varšavā notikušās EDSO konferences, un tas notika, neraugoties uz viņa atbrīvošanu pēc iepriekšējās tiesas prāvas 2012. gada augustā;
- H. tā kā Kazahstānas valdība apsver iespēju sākt izstrādāt jaunu valsts rīcības plānu cilvēktiesību aizsardzībai 2013.–2020. gadam;
- I. tā kā Kazahstānas iestādes ir izveidojušas darba grupu ģenerālprokurora vadībā, lai īstenotu kriminālkodeksa reformas; tā kā 2013. gada 15. un 16. martā notika apaļā galda sarunas „Kazahstānas Kriminālkodeksa reforma, balstoties uz tiesiskuma principiem”, kurā piedalījās Venēcijas komisijas pārstāvji, lai konsultētu par attiecīgo reformu; tā kā Eiropas Parlaments ir mudinājis Kazahstānas iestādes nodrošināt valsts krimināllikuma atbilstību starptautiskajiem standartiem, tostarp pārveidot 164. pantu par „sabiedrisko domstarpību provocēšanu”;
- J. tā kā Kazahstānas iestādes ir vairākkārtīgi izmantojušas apsūdzību par „sabiedrisko domstarpību provocēšanu”, kas ir neskaidra un pārāk vispārēja apsūdzība, kuru var izmantot, lai noteiktu kriminālatbildību par to, ka tiek likumīgi īstenotas ar starptautiskajiem cilvēktiesību aizsardzības aktiem aizsargātas tiesības uz vārda un pulcēšanās brīvību;

- K. tā kā Kazahstānas dalība ANO Cilvēktiesību padomē (UNHRC) uz triju gadu laikposmu sākās 2013. gada 1. janvārī;
- L. tā kā Kazahstāna kā EDSO locekle, kura 2010. gadā bija šīs organizācijas prezidējošā valsts, ir apņēmusies ievērot un īstenot šīs organizācijas pamatprincipus;
- M. tā kā neslavas celšana joprojām ir krimināli sodāma un 2009. gada 10. jūlija likumā par izmaiņām un papildinājumiem tiesību aktos par informatīviem sakaru tīkliem interneta resursi (tīmekļa vietnes, tērzētavas, blogi, diskusiju forumi) ir pielīdzināti plašsaziņas līdzekļiem un tas šos resursus un to īpašniekus padara atbildīgus par tādiem pašiem nodarījumiem;
- N. tā kā 2012. gada novembra beigās augstā pārstāve / Komisijas priekšsēdētāja vietniece *C. Ashton* devās uz Vidusāziju un viesojās Kazahstānā, kad ar likumu tika noteikts opozīcijas un plašsaziņas līdzekļu darbības aizliegums; tā kā viņa nesniedza nekādu paziņojumu par šo jautājumu savas vizītes laikā, bet sniedza to pēc tam 2012. gada decembrī;
- O. tā kā 2012. gada jūlijā ANO augstā komisāre cilvēktiesību jautājumos *Navi Pillay* pēc savas divu dienu vizītes Kazahstānā aicināja varas iestādes atļaut veikt Žanaezenas notikumu, to cēloņu un seku neatkarīgu starptautisku izmeklēšanu,
1. uzsver, ka liela nozīme ir ES un Kazahstānas attiecībām un saimnieciskās un politiskās sadarbības stiprināšanai visās jomās; uzsver, ka Eiropas Savienība ir ļoti ieinteresēta uzturēt ilgtspējīgas attiecības ar Kazahstānu politiskās un saimnieciskās sadarbības jomā;
 2. stingri kritizē tiesas lēmumu aizliegt opozīcijas partijas, apsūdzot tās ekstrēmismā, tostarp neregistrēto partiju „*Alga!*”, kā arī aizliegt galvenos neatkarīgos plašsaziņas līdzekļus, jo tas pārkāpj vārda un pulcēšanās brīvības principus un rada lielas bažas par neatkarīgo plašsaziņas līdzekļu un opozīcijas represiju turpināšanu;
 3. aicina iestādes ievērot EDSO standartu principus un no tiem izrietošās saistības par vārda, pulcēšanās un biedrošanās brīvību; mudina Kazahstānu uzskatīt kritiku nevis par draudiem, bet konstruktīvu līdzekli, ar ko uzlabot politiskās nostādnes un integrāciju;
 4. uzsver, ka *Aliya Turusbekova* nevar būt atbildīga par trešo personu darbībām;
 5. aicina ES un dalībvalstis censties panākt garantijas, kas žurnālistus, opozīcijas aktīvistus un cilvēktiesību aizstāvjus, kā arī viņu ģimenes, jo īpaši tās personas, kuras apmeklē ES iestādes, lai piedalītos debatēs par cilvēktiesību jautājumiem, pēc tam aizsargātu no jebkādiem personiskiem draudiem, spiediena vai vajāšanas;
 6. no jauna pauž bažas par opozīcijas līderu, žurnālistu un juristu aizturēšanu, kas notiek, pamatojoties uz starptautiskiem standartiem neatbilstošām tiesas prāvām, un vēlreiz apstiprina savu prasību atbrīvot visas personas, kuras notiesātas, pamatojoties uz neskaidrām kriminālpasūdzībām, ko varētu uzskatīt par politiski motivētām, tostarp pret *Vladimir Kozlov*, *Vadim Kurashim* un *Roza Tuletaeva*; pauž bažas par tiesas procesu godīgumu un no jauna atkārtoti prasību tiesas procesos garantēt pārredzamību un starptautisko standartu ievērošanu, izbeigt notiesāšanu, pamatojoties uz iepriekšminētajām neskaidrajām kriminālpasūdzībām, un saglabāt tiesas iestāžu neatkarību;

7. aicina Kazahstānas iestādes nodrošināt starptautiskiem standartiem atbilstošus ieslodzījuma apstākļus un ļaut sniegt atbilstošu medicīnisko aprūpi visiem ieslodzītajiem, tostarp opozīcijas līderim *Vladimir Kozlov*; prasa pilnībā īstenot visus uzlabojumus, kas iekļauti nesējā cietumu sistēmas reformā, un veikt turpmāk uzlabojumus, lai nodrošinātu atbilstību starptautiskajiem standartiem;
8. stingri uzsver, ka likumīgo cīņu pret terorismu un ekstrēmismu nedrīkst izmantot kā attaisnojumu, lai aizliegtu opozīcijas darbību, ierobežotu vārda brīvību vai apdraudētu tiesu iestāžu neatkarību;
9. uzsver, ka šajā reģionā Kazahstāna ir aizvien nozīmīgāka starptautiska partnere attiecībā uz sadarbību ar NATO, atbalstu E3+3 sarunām ar Irānu vai starptautiskas degvielas bankas izveidi Kazahstānā; atzinīgi vērtē Kazahstānas apņemību kā starpnieci/sarunu veicinātāji aktīvi iesaistīties tādu drošības jautājumu risināšanā, kuri attiecas uz plašāku reģionu; mudina Kazahstānas iestādes izpildīt starptautiskās saistības, ko tās parakstījušas, tostarp par tiesiskumu un tiesu iestāžu neatkarību;
10. aicina Kazahstānu, cita starpā īstenojot nepieciešamās tiesību sistēmu reformas, radīt tādu vidi, kurā opozīcijas aktīvisti, žurnālisti un juristi var brīvi veikt savu darbību; uzsver ES apņemšanos atbalstīt Kazahstānu šajos centienos;
11. aicina Kazahstānu pārskatīt savus tiesību aktus attiecībā uz reliģiju un mazināt ierobežojumus kādas reliģijas reģistrācijai un praktizēšanai;
12. uzsver, ka svarīgi ir ievērot un veicināt darba ņēmēju tiesības veidot neatkarīgas arodbiedrības, rīkot streikus un slēgt koplīgumus ar darba devējiem saskaņā ar Kazahstānas pienākumiem, ko nosaka starptautiskie cilvēktiesību tiesību akti;
13. atzinīgi vērtē dialogu ar Venēcijas komisiju par jaunu kriminālprocesa kodeksu un mudina turpināt sadarbību ar Venēcijas komisiju, lai no šīs pieredzes gūtu maksimālu labumu; uzsver, ka reformas mērķim jābūt stiprināt tiesu iestāžu neatkarību un tiesiskumu un izpildīt starptautiskos standartus; no jauna apstiprina savu prasību mainīt 164. pantu par sabiedrisko domstarpību provocēšanu un aicina Eiropas Ārējās darbības dienestu uzņemties ciešu šīs reformas un jaunā likuma satura uzraudzību;
14. vēlreiz aicina Kazahstānas iestādes turpināt īstenot spēkā esošo Cilvēktiesību rīcības plānu, kas izstrādāts, pamatojoties uz Venēcijas komisijas ieteikumiem un izmantojot ES tehnisko palīdzību saskaņā ar Tiesiskuma iniciatīvu; atzinīgi vērtē un atbalsta Kazahstānas centienus izstrādāt jaunu Cilvēktiesību rīcības plānu laikposmam no 2013. līdz 2020. gadam; aicina Kazahstānas iestādes sadarboties ar NVO;
15. atzinīgi vērtē regulāros ES un Kazahstānas dialogus cilvēktiesību jomā; uzsver, ka ES un Kazahstānas cilvēktiesību dialogi ir nozīmīgi, un atzinīgi vērtē konstruktīvo pieeju, ko Kazahstānas puse ir apliecinājusi; prasa nostiprināt dialogus, kas sekmētu tāda foruma izveidi, kurā jautājumus var atklāti apspriest; uzsver, ka šiem dialogiem jābūt efektīviem un vēršiem uz rezultātu sasniegšanu un ka tajos cik iespējams jāiesaista pilsoniskās sabiedrības pārstāvji;
16. atzinīgi vērtē starptautiskās studentu apmaiņas programmas, ko ieviesusi Kazahstānas valdība; uzsver, ka dzīve ārzemēs būtiski ietekmē kazahu studentu izglītošanu par demokrātiju; atzinīgi vērtē atbalstu, ko Kazahstānas iestādes sniedz šiem studentiem, kad

viņi atgriežas valstī;

17. aicina ES un jo īpaši EĀDD cieši sekot notikumu attīstībai Kazahstānā, vajadzības gadījumā izteikt bažas Kazahstānas iestādēm, piedāvāt palīdzību un regulāri sniegt ziņojumus Parlamentam; aicina arī ES delegāciju Astanā rīkoties daudz aktīvāk, lai uzraudzītu situāciju, tostarp novērot tiesas procesus un apmeklēt cietumus;
18. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei, Eiropas Ārējās darbības dienestam, ES īpašajam pārstāvim cilvēktiesību jautājumos, dalībvalstu valdībām un parlamentiem, Eiropas Drošības un sadarbības organizācijai, ANO Cilvēktiesību padomei, kā arī Kazahstānas valdībai un parlamentam.